

նա է ինձ տանի, որ ինձ և կէ: տարայտ քրտան
 որոճե՛ն՝ Քիչից յետոյ եւս «ԵՂալը» մի քանի տը-
 րտտ ազգայնական համար, տակաւին մտում է մար-
 դարէ, որ յիւրուք գրատի ու ծանոյն: Ճշմարտու-
 Յանս դէմ «Եղալը» է՛ր արցօք անդադր բարբոսն
 թէ «ԵՂալը» ըստ ընթացող ծուռ է, վնասաբար է,
 նա ազգը դէպի անդունք է գործու: Ա իս Երզնիս
 Ղազարեան հարգարեանց: Ատարցանքով իր անուանք
 Մեղուի Ք 78 ում տպած տղայական յանրուք նամա-
 կը, այս պարտը երեխ կամեցի է ցոյց տալ իր գը-
 րտմանը Թիֆլիսում: Ե՛՛ թի ար կարծիքը տալ է, ու-
 ընձն արարող հասել է իր նպատակին, մենք գեներ-
 րութի մէջ դիտենք այժմ որ Թիֆլիսում յայտնվել է
 մի նոր կողման իմաստուն, որի անունն է Մարզիս
 Ղազարեան հարգարեանց: Անս մեր կարծառան հրա-
 պարակախտներին գործունէութեան տիրաւոր պայտը:
 Յարգել իմանալի «Երզնիս», Ե՛՛ թի գոր այդպիսի մեզ
 գրող էր կամեցում կերպով մեզ, շատ դժուար կը լի-
 նի մեր շարքը երկու անգամ միայն հրատարակող
 «Երզնիս» մրցի աննորեայ «ԵՂալը» նետ: իսկ ուր
 մրցում անկարելի է, խարդախութիւն գործածելը ան-
 նարանձիւն է: Երթէ «ԵՂալը» մեծ կարողութեան
 տէր գրող պ. Մարզիսին 3 քուրզում է կարծա. Ե՛՛ թի
 մենք հեռուց են տեղեակ յիշեալ լրագրի երեխանս
 անդամներին, մեզ օտարը զբաղ յայտնի ճէ: Գոր
 ում էր մարդեցում ամենայն մի խելագարի հանցար
 կարողութիւն: Ավետը ծերունի, մեր վարմունքը դատա-
 պարտի է, լրագրական կրօնում վնաս է նուիրա-
 կան է, վայ այն խորագրին, որ ժողովրդականութեան
 ստանալու նպատակով, Յոյլ կը տայ առաջին թայլա-
 փոխում պատահում թերտա անմտանի որոշում իր լե-
 րարքէ, էջերում նորա տրու մարի արդիւնը:

Նետեալ խորագրի վրա հրատարակում «Երզնիս»
 խմբարի կարծիքը ուղարկութեան. մարտարարքի մի
 քանի նայ երիտասարդները, կամեցումով հուշակի հայոց
 լրագրի մտնող ուսն հասարակութեան մէջ, ժամա-
 նակ ուս ժամանակ ընդունանք են անում Դոցանից են
 Յարգանքով տպում են ուսուցչա պարբերական թեր-
 քերում, այժմ Ե՛՛ թի «Երզնիս» կը շարունակ իր սուր
 էջերը լրացնել Մարզիս Ղազարեան հարգարեան, այլիքն
 նոր Սարգսի իմաստասիրներով, այն ժամանակ ինչ
 անն երիտասարդները: Անտարակոյս, ժամանակ հարկա-
 զրգած կը լինն հուսարք «Երզնիս» բոլոր համարները են
 ուղարկել Մարզիս Ղազարեան հարգարեանցին, որ նա
 կարգալ «ԵՂալի» փոխարէն, Ե՛՛ թի վերջինս նրան այնքան
 տանել է:

«Երզնիս» և «ԵՂալի» քանակութեան ընթացող պարզ
 տեղում է, որ նրանք երկուսն են աշխատում են
 ազգութեան պաշտպան հանրամարտու, կայսրն զրա
 համար գործածում մրցողները, դեռն մի լրագրի կող-
 մանէ, շատ աններելի են, «Երզնիս» իր կրօնա յուսած-
 ներով «ԵՂալի» դէմ, կամեցաւ կարող նրա անուրը, յի-
 շուցնել թաղեց նրա պիւնի, թայց յայտնի է, որ մի
 դիմում է յիշուցներին, նա հրապարակօրէն խտատվանում
 է իր փաստերի թուգութեան: Նորն լրագրի չէ կարող
 անպատկառ սրտով լինել իր գործունէութեան, զա հա-
 տարակալութեան և ընկերացիների զորք է են, արանք
 միայն պէտք է զնախանն այս կամ այն լրագրի լաւ
 են փոս յատուկիները: Իմ կարծիքով, ի նկատի ու-
 չելով մեր հասարակական անկա պիւնիները, անհրա-
 ժեշտ հարկար են մեզ ոչ միայն երկու այլ ևս տասն
 և երկու լրագրիներ, որպէ՛ ժամանակակ ըստի չեն
 լինի, որքեն ամեն ևս նպատակը այն ստանալու փակ են
 տղեւ անանց, որոնք անօր թարթիթիւնից զրգած,
 աշխատում են այս կամ այն լրագրի պատիւը ունենալ
 անն հասարակութեան առաջ: Ա՛նքից առաջ մի լրա-
 գիր ինքի պէտք է ծանոյսի իր պատիւը:

Ցատի երեւոյթ է՛ր արեօք տեսնել, որ մեր լրա-
 գիրները իրանց էջերը լրացնում են բազմաթիւներով,
 հետագայ և ժամարտը ընթացողը անպատկառում է իր
 լրագիրներից հասարակաց խորհրդին որոշում և ոչ
 թէ այս կամ այն մարդու անհատական յատուկութիւ-
 ները, վերջինները տեղի են տալիս մտածելուն, Ե՛՛ թի
 մեր լրագիրները նիւմ յունեն ամենեկին, ապա են ոչ
 ժամարակչու հարցերը թողած՝ կեն վաղի նկնն հանգա-
 մանքների յետեւ: այն խորքեր են յատկապէս վեր-
 արարել են չ, Մեղուի, որ վերջին համարներից մի
 անբողօքն լի է՛ր «ԵՂալի» դէմ ուղղված յորտածներով:
 «ԵՂալը» ամենայն կարծա չէ այնքան ուղարկութեան,
 նա միայն ընթացող կրօնանէ սպասում է ուղարկութեան:
 Գառաջոր ենք, որ մեր երկուսն այս առաջնակարգ
 լրագիրները չեն զղանայ այսուհետեւ հարցերով մեզ տե-
 դեկութիւնը մեր միայն կովկասի հասարակութեան
 մասին, այլ Հայաստանի վրա են, որոյ ճնշանակտ ար-
 դեն հասել է: «ԵՂալը» և «Երզնիս» իրեն հայոց հասարա-
 կութեան մտքի թարգման են արտայայտիչ, առաջինը
 պէտք է շուտիկ օգնութեան մտքը ձգելու հայաս-
 տանի մեր թշուաւ երարք: Կա մի վանդակում
 Երզնիսը և Երզնիսը

ՆԱԽԱԿ ԵՄԲՍԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 15 հոկտեմբերի

Չարքանայի յետադիմութիւն կայ մեր փաստական-
 ների մէջ, հէնց որեքից մի փաստական մեծարեւոյ
 մի ազգայն գործի, իսկոն պէտք է գտնվեն անկարի
 ազգայնա փոսած գաղափարի տէր փաստականներ,
 որոնք պէտք է աշխատեն խառնակ: Ինչպէս նորե-
 քան երիտասարդ պ. Մարզիս Ղազարեանն ընդու-
 րում է մի քանի փաստականներին, որ նորա էլ
 աշակցեն մի քարեգործական մեծարեւոյն, թայց
 յանկարծ զարիւ է մի յայտնի անուն ունեցող Թիֆլի-
 ցի փաստական, որ հրէայի պէս նստած է իր քրա-
 սենականութիւնը դեպած անպար հարստութեան վրա: Ա՛ն-
 սի զայն, միզմէն ծնող չիլի վիկայի, ազգ զարն է,
 —մագս վորը, մէկը զպիւն է Վարսառատան ընդ-
 ընթացումը փող թաղէ, մէկինը զպիւն է Հայաստա-
 նում թողած միտան կուէ, ես ինչ անկի վեր հեռու-
 թի, իմ փորը իսմ կուէ: Ե: Այ հիմնականք սպանի,
 Ե՛՛ թի մեկի էտ թագուր բանի համար էլիլիք, սն որքի-
 ների սիւրը շուրի ըբի, ինձ ու պարտիւնը կու
 շարկի: Է՛նքի չէ մի քրտասպանից, դուր էլ
 սուս քրտասպ պէս գովարտ մեզ շլկանում է:

Միով բանի, ի՛նչ յիշուցներ ասես, որ մեր հա-
 րուստ փաստականը չէ Թափիլ պ. Ղազարեանից
 պիւնի: Բայց բարեխառնարար պ. Ղազարեանը կար-
 դուում է առանց ծծծկելու ազատել յիշուլ իրտանի
 ծծկոյ:

Պարտ փաստականը չէ գիտէ, որ ինչպէս ինքը հրա-
 պարքում է, զուարճանում է իր անուստրով մէ ան-
 խառնարով, կան մարդիկ, որ նորա ուրխանում են
 աղբի մի նիւն ծառայութեան անկար: Պարտը չը զի-
 տէ, Ե՛՛ թի մեկից անէն մի անտաւ, գրազով միայն
 իր անմական հարցերն են պատկանի իր շարքը մի-
 այն, այն ժամանակ մենք հայտնի կարող ենք շուտով
 անմասնակ աշխարհի երեխից: Բայց կայ մարդիկ,
 որոնք աշխատում են ապի շարքի պատկանութեան
 գործում են իրանց կենտրը են վերջին կուպէր ազգի
 համար: Շատեղները են վերջնաբի ապուշները մի-
 այն գիշեր քերկի գրողված են փողով են ընտանե-
 կան գործունէութիւնով:

Պարտը Ե՛՛ թի ինչպէս է մի քանի բուր մի ազգու-
 ճանս որոնք համար նուիրելի, ինչպ է ինչպում այն
 հուպար բուրիներ, որ ծառայում է միայն արդարա-
 ընքի համար, որ զմայլի կանանց թանգարին հարգատի
 փոքրեցիկ վրա: Բայց Ե՛՛ թի նորագր մի քանի բուր
 իրարեւորական նպատակի համար ուղիւս առած է,
 «Ես և ԳԼԻՔԻՆ», ինչու տնայնի գաղանգն ծածկերը,
 միկ ու վեց ծառայ պատիւը, բարեկամների հետ
 կարեւոր շրջապիւր, դաշնամուրի վրա կարող ու
 տարեցի արւարդ աներ, աննկարելի ուղիւսայն մի
 փարիկ կամ կարակիրը զարդարել, այդ ուղիւր չէ
 շլկանում պարտիւն, թայց Ե՛՛ թի նրանցի մի քանի
 բուր պատկանում են մի ընդունարական գործի առիւ-
 ըն շէկվում է:

Ա. ՄԵՂԻՍ-ՍԿՈՒՆԻԱՅ

ՆԻՔԻՆԻ ԼՈՒՔԵՐ

Այս տարին անցնում է ևս «ԵՂալի» բաժանորդնե-
 րի շուտը մինչեւ այժմ լրագրի բաժանորդութեան
 վնարը չեն մտցրել խմբագրութեան մէջ: Ենթադր ենք
 մեր բաժանորդներին շուտակ իրանց այս տարվայ
 պարտը վնարը խմբագրութեան:

Գ. Գրիգոր Մարտիկեանց, որ բնակվում է Թիֆլիսի
 Հայասր թաղում, խնդրում է մեզ յայտնել, որ նու-
 ների 15-ից ընդունում է իր տանը դիւնրութիւն
 աշակերտներ, միայն սրտ: Զանգաղոցները կարող
 են դիւնի սր: Մի՛նաս եկեղեցու դիմաց գտնվող տանը,
 № 8, Շաշարտում:

ՆՈՒ-ՔԱՍՏԱՆԵՑԻՆ մեզ գրում են, որ այդ քաղա-
 քում տպորուքիւն է մտնում նայ տիլիների մէջ
 իրանց զաւակներն ինտ օտար լեզուով խոսելու: Այլ
 մտպի մէջ հոր-բայտնի տիլիները կամեցում են
 հետեւել Թիֆլիսի նայ լուստարգած տիլիներին օրի-
 նակի, կամեցիւ, որ լուստարգածը դրա մէջ է,
 որ մտքը յիմանայ իր մայրենի լեզուն, կամ արնա-
 մարքի իր մայրենի լեզուի գործածութեան:

Ստացանք Թիֆլիսի մէջ ուսում առնող հայ երիտա-
 սարդերից պ. Կոլմանիանի մեղրով 29 ք. յորտու
 դակի սովետականներին: Գործարարները քանք են: Ա.
 Կարապետան Չ ք., Տեր-Պարթևիան Չ ք.: Մ. Գա-
 նակարան, Ար. Բայանդարեան, Մ. Յարմուկեան,
 Ծշակեան, Ա. Խանդավիրեան, Ս. Տեր-Գրիգորեան,
 Անանեան, Պապիկեան, Զ. Սամսոն. Տ. Շանշարեան,

Գ. Երիզոյանեան, Կ. Շանշարեան, Յ. Աւետիսեան,
 Միրիանեան, Ա. Ղարաբնան, Կ. Մէլիք-Մուրադեան,
 Սիմէոնեան, Խաղաքեան, Գ. Քուրաբեան, Ազատեան,
 Թամաշեան իրարանջը մի մի բուր: Բաղինեան
 50 կ., Արատեան 40 կ., Յովնանիանց Ա. 50 կ.,
 Արագանց Ա. 50 կ., Մ. Կոլմանեան 1 ք. 10 կ.,
 Մի մմ 1 ք.: Ընդամենը 29 քուր:

ԿԱՐՈՒՑ Շտար-կատարու Ստեփաննոս Ղամա-
 գանիցից ստացանք 10 քուր յորտու թիւքար Հայաս-
 տանի սովետներին:

ԼԵՆԻՆՍԿԻՆ Ստեփաննոս Գանապ Տեր-Ստեփան-
 նոսեանից ստացանք 100 քուր յորտու Ղամա-
 տանի սովետներին: Ատարգորութիւնը շարունակում է:

ԲՈՍՏՈՎՈՑ (Կոնի վրա) մեզ գրում են: Երի հայ
 քաղաքի լինում է մի գիշեր իր սիրունու տանը:
 Կնոջ այրը այդ իմանալով հուարում է մի քանի
 մարդիկ են իր տունը բերելով, նրանց ներկայեանմար
 սխտած է քաղաքային ստապի ծծծկ: Այժմ քաղաքին
 աննեցայն է, չեն իմանում անախելուց: Սրք մի միւս
 սիրունու մտա է Թարված:

Կարանտնոս նամակի ԱՐԱՒԻՍՎԱՆՍ տոնիցայից
 մեզ գրում են, Ե՛՛ թի Մրպուլ քաղաքից հեռագրում են
 սրտահիցի սեր-Յ. Խ. հայ քաղաքային, որ գայ այն-
 սուղ են մկաթի մի հայ պարտի Նորածին մանուկ:
 Տասն են հինգ որ սպասում են, թայց քաղաքին չէ
 յայտնվում, Ե՛՛ թի նա պարտարութեան ունը շրջել
 գաղտնեցում է կատարել կեղեցիկան գունակայ
 խորձոր ղիւն: Ծնորդը ստիպված հրախում են մի
 դուս քաղաքին է մանուկի մկտուսեան խորձորը
 կատարում են:

Մի թիֆլիսցի երիտասարդ է մի օրիորդ երկու
 երեք տարի սիրաձայնված էին միմանց հետ: Երիտա-
 սարը աննայն հնարք գորք դընում օրիորդի հետ
 անուստարու, վերջապէս զիտում է օրիորդի ծնողնե-
 րին են աղջկա մեղք խնդում, թայց սրտը միտում
 են: Յուստածողակ Երիտասարդ գնում է դիւնը ժամա-
 նակ Հուրարար կամար են այնտեղից իրան Կուր
 գետն է նետում: Ենդը Երիտասարդի ծնողները նաւա-
 վորներին բուական փող են խոստացել, որպէս զի
 իրանց աննուստար ողորդ դիպել գտնեն:

Յզուտցում ենք ԹԻՖԼԻՍԻ մուլեւում: Եւ Շարքուր
 տան մէջ տեղը երգմ և Աստանիկայա փողոցով ան-
 ցնորդներ: Մուլեւում շինմուրը Յեղով է և կարող
 է փող գալ: Այդ փողոցով միտանող շատ են անցնող
 օրիորդաց իմանալիս աշակերտները:

Կենդանիների հոյակապութեան ԹԻՖԼԻՍԻ անդա-
 նները հրախում են վնարի իրանց անդամական սուր-
 քերը ընդերքեանս գանձապար և Մ. Կաստանովի
 նրա առեւտրական տան մէջ, որ գտնվում է Երեսու-
 զանի հրապարակի վրա, Զանկուր տանը: Երկուսն սուր-
 վայ տարիի վնարու վերջին ժամանակաորտը նոյեմ-
 բերի 20-ն է:

ԵՐՏՔԻՆԵ ՏՆՈՒՑԻՆ

ԵՐՏՔԻՆԵ ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒՑԻՆ

Թուրքից «Годосъ» լրագրին գրում
 են հետեւեալ հոկտեմբերի 27-ից: Պարս-
 կաստանի խաղաղ անապատների մէջ պա-
 տաճոց յանկարծակի փոթորի նման մի
 տարաբարդութիւն պատահեց: Հաճը Խո-
 րասանի նահանգի մէջ միտմարդը գրադ-
 ված էր պատերազմական պարտաւատու-
 թիւններով Մեքիկ թուրքներին դէմ,
 յանկարծ միմանց կտէց լուրեր են
 ստացվում, որոնք հարցրում են, լի է պարս-
 կական քաղաքները ընկնում են մէկը մի-
 ւոյ յետոյ: Ը՛նկնը էլ յուզվեցան այն կայ-
 ճակի հարուստները, որ անուստված է շէյխ
 Խրաուլասի Քիւրդերը: Արքայից, ի՛նչ-
 պէս է՛րք, հարցնում էին ամենքը, շա-
 հեց և նրա առաջին մինարտից սկսված
 մինչև վերջին ուսովի պարսիկը, որ շա-
 հեկի աշխարհէ աննահար թաղաւորն է
 համարում, իսկ Խրաւը երկրագունդի ան-
 մասամուր տեղը: Հանկարծ այդ ամ-
 բուրթիւնը խախտվում է Քիւրդ

յարակովներէից: Իայց ո՛րքիցից վրա հա-
 սաւ այդ խառնիճադանձ ամբողջ:

Մի քանի ամիս սրանից առաջ այն
 Քիւրդերի թուում, որոնք բռնված էին
 Փոքր-Լիւբլայում և ուղարկված էին Պարս-
 քաստանի գործերի մինարտի պատահի մէջ
 Քիւրդական միութիւն կազմելու համար,
 գտնվում էր Մուլու-Լուլայի (սուր աղ-
 սիւր) բնակից Քիւրդ Համգաւարը: Մի
 աննայն ժամանակապիւրջ Ա. Պոլսի մէջ
 Ֆայուց յետոյ Համգաւար նորից երեւց
 Սոլու-Լուլայի մէջ մի քանի ուղեկիցին
 րով որոնք իրանց հարուստով բարբա-
 նման շէյխ Պարսկաստանի մէջ թափառող
 Քիւրդերին Պարսկական կառավարութիւ-
 նը այդ հանգամանքի վրա ուղարկութիւն
 չը գրազնիք, որովհետեւ Սոլու-Լուլայի
 Քիւրդերի կողմից ոչ ոք չէր սպասում թըն-
 նամանակ գործորութիւնների շահի կառա-
 վարութեան դէմ:

Ըմենը սխալվեցան Պարսկերի կար-
 ճիքով բժամախ օտանցիները խաթրին
 Խրաւի խորանակ գաւառներին, որովհետեւ
 սրանց աչքի առաջ սուլմանս գործակա-
 ները նրա անուստ սկեպցին վրդարի Քիւր-
 ղերին, մինչեւ այդ բանը ոչ ոք չը նկա-
 տայ: Ընկալած միմանց հետ միշտ թըն-
 նակ են սիրելի աղանդին: Ընչպիսի կա-
 շափած թիւքաց գործակալները գտան
 Պարսկաստանի թըլ կողմը և սկեպցի
 քարով վայրենիներին, որ մարգարէ դի-
 մեջ սիրեն բոլոր ուղարկութեան խտեւոր-
 լին խտա պահանջով աննահարի վր-
 ջապակ պիղծ շխտներին, որոնք անահե-
 գիտ են անում մարգարէի փոշիները, զի-
 մեկով Լըլի հոյակապութեանը:

Իայց ի՛նչ է պատճառը, որ Ա. Պոլսի
 մեծ վեդերը Համգաւարին դարձնել
 իրանց գործիք և ոչ լի է պարսկաստանի
 Քիւրդ բազմութիւն առաջարկելից մկիւն:
 Լուր հանգամանքը նրանով է մեկնում,
 որ անցեալ տարի Համգաւարը զոյլացաւ
 պարսից թագաժառանգի, Թուրքի մէ
 բնակից Խարապականի փոխարքայի հիւ-
 նակի ձիւնները, բունվեցաւ, որտեղ է մնաց ան-
 բող վեց ամիս Համգաւար ապառիցաւ
 մի մուշուէլիդի միջնորդութեամբ, որ հա-
 րուստ ընձանքը ստացաւ Համգաւարի
 աննը և սրա գողութիւնները Շահիդ
 շէյխ Խրաուլասից:

Արեւն հասակապի է, որ Պարսկաստա-
 նին ոտք դնելու համար շէյխ Խրաուլ-
 ասի ստաշարութեամբ պէտք է Համգա-
 ւարան և ոչ լի է մի ուրիշը ներկայարար
 Ա. Պոլսի մեծ վեդերի պատարը Ա. Պոլ-
 սից վերադառնալով Համգաւար ապառիցաւ
 բուրթիւններ խնդրել շէյխ Խրաուլասից
 որ նրան յանձնեց 5000 Քիւրդեր Մարտի
 նի հրացաններով դիտարկված և խոստա-
 գաւ թիւքաց զինուպահտները նոյն տեսա-
 կե թէ նա կը կարողանայ դարձեալ հինգ հարազ
 Քիւրդ հաւաքել պարսկական սահմանների
 վրա Գժուար շէ հաւաքել 5000 թափառու
 կաններին, քանի որ Իայուլեար երկուս
 մի թընթացում շրջապատեցին 40,000
 Քիւրդեր, նոյն շէյխ Խրաուլասին առաջ-
 արդութեամբ, որպէս զի բաժանն Իայու-
 գէտի ամրոցի աւարը, որտեղ ամբողջ 23

որ սովոր արհամարհելով պաշտպանութեմ երգում քաջերի մի փոքրիկ խումբը Սանտաւանդ հեշտ էր հաւաքել քիւրդերին Իրագուլասի անունով, քանի որ նա իրեն յայտնի սուրբ այնպիսի ազգեցորդներն ունի իր ցեղի մէջ, որ երբ նա լողանում է բազանի մէջ, քիւրդերը հաւաքում են որպէս զի սրակներ կրանց և խմեն այն ջրից, որով իրանցով և սարքաւան չէ լինել:

Համագաղայի յանձնարարութեանը քիւրդերի առաջ աւելի էլ մեծ նշանակութիւն տուց նրան մագաղաթի մէջ փաթակով և սուէգոծ արդիւնի մէջ գրված մի առարկայ, անուանելով նրան այն զորանի կապի կտորը, որ ինքը մարգարէն բռնել էր իր սուրբ ձեռքերով: Խարբոյ Համագաղայ այդ սրբութիւնը միշտ բաց էր անում քիւրդ անբռնի առաջ և մի և նոյն ժամանակ կտորովում էր և մարմնամորթական գանապան ֆոխուսներ էր անում, ցոյց տալով իրր թէ իրան ներկայացել է մարգարէն և պահանջում է իր սրանի զաւակներից փեշխնիցը ինչի և պատժել անարդ և մարգարից մեթոված Արիտ հետևորդներն Արեւմտ հասակաւորի և այդ ձեռնարկութեան ազդութիւնը, մանաւանդ որ Արիտան սահմանակից անբողջ Եւրոպայական բոլորովին կողպակած էր պարսկական գործերից, որոնց կառավարութիւնը ուղղակի էր դէպի արեւելեան սահմանները անպահանջանական պատերազմի պատճառով պրոտրված ջրի մէջ ձուկ որսալու համար:

Այդ պատերազմական ազդակներով թափփեցին քիւրդերը անպաշտպան բնակիչներին վրա, ամեն բան ձանապարհին ոչնչացնելով: Արմա, Սիւնդար, Սիւնդար, Բուլայ, Բինար, Սարաղա բոլորը այրվեցաւ և ծածկվեցաւ կանանց և երեխաների դիակներով: Այդ որ կարողացաւ պատասխարկեցաւ մկիթներին մէջ, յուսարով, որ բոլոր մահաւանդակներին այդ սրբութիւնը կը խնայվու: Բայց քիւրդերը չըմբատում էին չոր ցանով և ծառերով մկիթները և այրում էին նրանց, վայրենարար հիւանդով այդ դժգոյսին սարսափներով:

Թէ հրանի կառավարութիւնը վերջապէս ուշքի եկաւ և սկսեց շարունակ գործեր ուղղակի գէպի թաւարից, որին վտանգ է սպառնում: Եւ հի գեղարկուցից երկու բաժիններ Թէ-համից և քան հազար զօրքեր Քիւրմանշահի գնում են Իրագուլասի հանգիստը: Հասարակ Մարտ գործերի մէջ և երկուսից շատ օժիցներին կան և ուստաց զիստար շտաբի մի գնդակետ: Արեւմտ կարիէի և յուսար, որ այդ գործերի հասանելուն պէս վերջնամասնակէ կողպակած նահանգը կազմակի քիւրդերից:

Չորսուցից հետեւը քիւրդերի և հետեւայ հարցի արդեւ ինչն է գրում Ա. Պոյսի կառավարիչներին ապառախել քիւրդերով Պարսկաստանը: Բայց այն, որ թիւրքաց կառավարութիւնը կամենում է քիւրդերի օրնութեանը ազատել հոյսիցը, բացի այդ, թիւրքերը ձգտում են քարտ-քանդ անել Աստուրի նահանգը, որ Բելոյի կողմիցը ձրբարար առեց Պարսկաստանին: Եւ յարկով թիւրքիան իրան հաւատարմ կը մնայ և յաջորդաբար կը վարվի, ասանց փեշխնորդութեան նա նիւթական, կամ բաւոյական ոչ մի գոհարութիւն չի անի: Թիւրքաց բնաւորութեան այդ յատկանիւնը նկատուի մէջ ընթացող բոլոր հարցերի մէջ, սկսելով Գուլջիտի խնդրից:

Եւ հի նախկին առաջին միւսար Սիւրապ—Հուսէյն—խան, որ երեքարկվեցաւ իր սիրոջ յանկարծարի բարկութեանը, այժմ պարսից թագաժառանգի, Եւրպայ

տախտի կառավարի օգնական է նշանակված: Սիւրապ—Հուսէյն—խան յայտնի է իրեն եւսանդա մարդ, այդ պատճառով կարելի է յուսար, որ շէյխ Իրագուլասի անկարգութիւններն չուտով վերջ կը գնվի: Արեւմտ վայ Փոքր-Եւսից քրիստոնեաներն, որոնցից փեշխնիցը կը լինեն Պարսկաստանի մէջ յարթված քիւրդերը:

ՆԱԲԻԿ ԹԻՒՐԿՆԵՐԸ

Կ. Պոյսի. 20 նոյն.

Միջհամար տարութիւն մը կը տիրէ կառավարութիւնը Տուլիսիոս յանձնող առաջարկն ընել է ի վեր կարծես թէ ինչիկներն կերպարանափոխ եղան: Հոյններն յուսահատութեան մէջ կը թուին և մեք ալ կը հարցնենք թէ արդեք հայկական ինչոյց լուծուր ճուազակային պէտք է իրիկը: Գանուցազիր, ծանուցազիր պատասխան ամեն ինչ լուծ են, տեսնելը վերջը: Եւ այժմ կառավարութիւնը որպէս զի մեր խնդիրն կը բոլորովին լուծեն, որոշած է երկու յանձնաժողով պարզ, որոնց մին հոս պիտի որոշէ թէ Եւսիական Տաճկաստանի մէջ ի՞նչ բարկարգութիւնը պէտք են և միւսն գործադիր իշխանութիւն պիտի նկատուի և այդ որոշումներն հոս գործադիր այդ պիտի, սակայն այս խորհուրդը իրապարծութիւն չը գտաւ, երբ իրագործուի իսկ, յայտնի է որ թիւրքաց նահանգներովեանը կը լուծ բարկարգութիւնը միշտ անպատ են մեզ և հարկ չը կայ: յայտնի բան մ'է—Բայց մինչ և որ այս բարկարգութիւնը և այն բուսածներն կերպարանք մը տունու, Հայաստանի վիճակն այ օրըստօրէ կը փափտարանայ: Թիւրքական և պարսկական սահմանագիտոյց միտ կը ձգ պէրն ձեց ծանօթ են, այսու քրդական միութեան կերպարանք մը սալ կուզուի և մեր անհետատես կամ անգործ ընթացքը այնպիսի շարքեր կը պատրաստէ ապագային համար, որ չենք գիտեր թէ վերջը ի՞նչ պիտի ըստմը:—Հոս տեղի է թիւրքերն լի են տեղիկութիւններով թիւրք և պարսիկ քրդաց վերաբերեալ խնդրով: Պատրիարքաբար կարծեմ սոյն տեղիկութիւն մը չունի և գաղտնասցի է—Եւսիական պարսից դիւանատունը մեծ կարեւորութիւն կուտայ այս խնդրոյն և Գրան սպանալիքներ կընէ, սակայն կը կարծուի թէ երկու կառավարութիւններն համակարգութիւն մը գոյացուցած լինին մէջերին, իսկմ իշխանութեանը շահերն Եւսից մէջ հաստատու պէս փաստեալ կը նկատեն, և այդ փաստը առջին անուր կը խորհնէ առաջին քայլը քրդական միութիւնը կը համարեն և այդ Տաճկաստանի քրդաց Պարսկաստանի վրա ըրած յարձակումներն նախապէս պայտաստեալ գործ մը կը համարուի, Եւրոպայի ցոյց տալու համար թէ հոս մեծ գործութիւն մը ունեն քիւրդեր, մինչև իսկ կառավարութիւններ չեն կրնար գտնել Սուրբ կարծիքներ են, շեմատութիւնը միայն աս է որ կառավարութիւնը ամեն կերպով հետամուտ է քիւրդերն իրական սպանալիք մը ընել Եւրոպայի: չը մտնանք սա ալ լիջել թէ թիւրք թիւրքերն սկսած են քարոզել որ պէտք է թիւրք և պարսիկ ազգերն սիրով և միասն ընթանան. այս քարոզութիւնն նշանակութեան արժանի է—Սուլթանը Պէարսանի որդին իրեն թիւրքաց ընտրից (aide de camp) զա քիւրդ է:

Պատիւ լրագիրը և բոլորովին քրդական կողմ և այս օրերս կը յայտարարէ թէ կա և հարկ են չը կայ հայ, տաճիկ, քիւրդ, շիւրքից, քրիստոնեայ անուաններն սալ, ամենքն սաննոր անուամբ բախու լինելու է: Թիւրք թիւրքերն կը զայրանան քրիստոնեայ մտայդ դէմ իրր թէ կը մոլորեցնեն զիւրդերն և քրդաց նկատմամբ սխալ տեղիկութիւններ կուտան: Բայց մեր թիւրքերն հայ թէ եւրոպացի սկանջ չեն կարել այդ տեսակ խօսքերու և կրնեն, ինչ որ պէտք է Եւսից սանց փայ երկար գրելու այդ թիւրքերն հաստատուներն կը խրկենք, որ սակի լուս տեղիկանք: Աւաղութիւնը բրէք «Osmanli»-ի յօդուածներուն, ամեն օր մէկ մէկ յօդուած ունի, շատ անգամ առաջնորդող յօդուած ընդդէմ հայոց: Արդէն բաժն հեք, թէ այդ թիւրքը արքունեաց օրդան է, ինչպէս նաև «Հազիգաթի»: Եւս թիւրքերն համար կը խօսուի, թէ խափանուէր է կամ ջնջուէր կառավարութեան կողմանէ: Օսմանայու բան մը չէ: Եւսիցից դեպպանին նկատմամբ ճանր և ճարտական յօդուած մը Տրատակից և անհար որ այդպիսի յօդուած մը Տրատարակող թիւրք մը անպատի թուողով: Բայց որոնք որ դիտեն, թէ այս գործերն ինչպէս կը լինան կը խնդան. կառավարութիւնը ինքն կը թիւրքեր թիւրքի մը այս ինչ բարձրաստիճան անձին դէմ յօդուած հրատարակել, իրր ուղղութիւնը կը դուրսէ թիւրքը կը խափանեն, բայց միտ օրը ուրիշ թիւրք մը հրատարակելու արտօնութիւն կուտան ստիճապէս: Եւսպէս նաև «Հազիգաթի» այլ լիքէ կրա խափանուի յառաջիկայ շարքուն մէջ արտօնուէրը նոր թիւրքի մը հրամանագիրը կը ստանայ, մինչդեռ մեր խմբագիրներն անհարին է ոչ թէ արտօնութիւն աւանկ, այլ և շարքանթիւրք մը օրական ընել: «Հազիգաթի» փառաց և կաշխատի շարքանթիւրք ամենօրեայ ընել և անկարիկ կը լինայ: Հայերն օրաթիւրքներու շատանայ անհրաժեշտ պէտք մը կը նկատենք, մանաւանդ եթէ այդէն եղածներն սալ ազգանքն ինչոյց մէջ ուրիշ կերպ ուղղութիւն մը ունենան, Լուսազոյն կը լինայ: Գրպային և և մեր թիւրքերն պէտք է որ ուղղութիւն տան այն հարցին Եւրոպային վարչութեան կազմակերպութեան եղանակին վրայ գրաւ փոփոխութիւն եղաւ: յաջորդ նամակաւ կը գրեմը:

Պատրիարք սրբազանն անուան տարեկարծին մեծ բազմութիւն, թէ օտարականաց և թէ հայց զիւրցին ի պատրիարքաւ: Դրան կողմանէ շորհասարկութեան կիւս կրնից պաշտօնէի փոխանորդը մինչդեռ ըստ սովորութեան ինքն պարտօնային պէտք է զար: Սովից յանձնաժողովոյ անաւարից համեմատ Պատրիարքը կը խնդրէ Դուսէն, որ սովեալ գաւառաց մէջ սուրբերու հաւաքման խտուութիւն չըլլայ: Թիւրք թիւրքերն կը բարկանան: Սակայն կ'ընեն, թէ այդ խնդիրն ընդունելութիւն չը գտնել, քան զի եկած վերջին նամակներ կը տեղեկանամք, թէ շարաւար կերպով կը նեղեն ժողովուրդը: Եւս կողմ երկուց կայ, որ սովը պիտի սաստկանայ: Սակայն կը գտնի թէ մեծ վախու մէջ են, որ այս ձեռքը սովը վերասին պիտի կրկնուի:

Եւսպայ

ՊՇԱՆՈՒ ԼԵՈՒՄՆԵՐԻ

ՄԻՋՂՂԱՍԵՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆՆԸ

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԹՅԱՆ, 31 հոկտեմբերի «Սրաւի. ՅԵՏԻ. լրագրի մէջ տպված են բոլոր 16 յանցաւորների դատավճիռները: Պատարար վճար է Ալիտակովուկուս, Երեսնամյակ, Տիլիսովի, Օկաղասուկուս, Պրեսիկովի երեքարկ մահուան պատժի, ինչդեպով նրանց, մնացած 11 յանցաւորներին երեքարկ տաճանակիր աշխատանքներին գործարաններին մէջ, Օկուկովի, սանց Ժամանակի, Պրեսիկուսուկուս, Բուսիս և Օսրովովուկուս 20 տարով, Յուսիսան, Բուսիս, Սարսիկուս և Գրիգորի 15 տարով, Իվանովուկուս, Գրիգորովուկուս և Պրեսիկուս 15 տարով, միջնորդել պատիժը թիւրքացները համար: Յուսիսանին 8 տարով, Իվանովուկուս, Պրեսիկուս և Գրիգորովուկուս 4 տարով և ընտանիցն Արիտի մէջ, իսկ Բուսիս և Գրիգորի ընտանիցն Տոմարայա նահանգի մէջ:

ՓԵՐՍԻՆ, 30 հոկտեմբերի: Պարսկական շրջաններում կարծում են, որ մինստրական դեպարտիւնները վերջացած են: Այժմ այսօր պատգամաւորների ժողովը կը յայտնի իր հաւատը մինստրութեանը, այս վերջինը կընդունէ ժողովի վճարած օրակարգը:

Կ. ՊՈՒՍ, 30 հոկտեմբերի: Եւսոյ հաստատվեցաւ դիտարկական դատարան երեք օժիցներին գործը քննելու համար, որոնք հարցած ժամանակ անպատկան կուն Հայկեղիցի: Սուլթանի ազդեցութեան ներկայացուցած Հայկեղիցի պատահածի պատճառով ցուակցութիւն յայտնելու համար: Սուսաց դեպպան պ. Կովիթով պահանջում է Արմաբուի սպանողի պատիժը:

Կ. ՊՈՒՍ, 31 հոկտեմբերի: Եւրասիական ստաճնորդները համաձայն են յանձնել Դոսիցիտի Կուլջիտի պատգամաւորները հասան Սկուտարի:

ԹԻՂԵՐԵՆ, 31 հոկտեմբերի: Պարսկական գնդերով Սիւրապայու ուղղորդեցաւ պատերազմական գործողութիւնների բնեւ, որովհետեւ դիտար Տրամանատար Հասան-Սոլայ հիւանդացաւ: Լուր է տարածված, որ Հասան մեռել է: Պարսկական գործերը պաշարել են Սուլթուրդի քիւրդերին, քիւրդերի առաջնորդներից մի քանիսը անձատուար են եղել, միւսները փախել են դէպի արեւմուտք: «ՄՈՍԿՎԱ» լրագիրը լսել է, որ Լորիտ-Սիլիքովին աւանարարը պաշտու կը սրվի Արիտի մէջ:

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԹՅԱՆ, 2 հոկտեմբերի: «Սրաւի. ՅԵՏԻ. լրագրի մէջ տպված է մի համան միւսար Գրեյլին իր խնդրից համեմատ արձակելու և Եւրպային Ֆիլանտերի միւսար նշանակելու մասին:

Կ. ՊՈՒՍ, 1 նոյեմբերի: Եւսոյ դեպպանները, բացի սպանիական և բուսիսական դեպպաններից, զիւրցին Բ. Կարան մի շրջաբարկանով Արմաբուի մարտասպանի մահուան պատժի վերաբերութեամբ Եւրպայական դեպպան Սրաիի պահանջի համաձայն յաջողակիւ խտուահիւսները վերադարձրած են իրանք ընտանիքներին:

ԹԻՂԵՐԵՆ, 2 նոյեմբերի: Պարսկական գործերը վերջին Սուլթուրդի Եւրպայի շրջաններում անվան են 2000 չը թողված դիակները: Բիւրդերի առաջնոր Իրագուլաս անդալցել է Արմաբուի մէջ: